Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo nutartis

2026-10-28, bylos Nr. TA-140-575/2026

Teismas: Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas
Dokumentas: Nutartis
Data: 2026-10-28
Bylos Nr.: TA-140-575/2026
Teisminio proceso Nr.: 3-64-3-00141-2024-0
Bylos rūšis: Administracinė byla

Administracinė byla Nr. TA-140-575/2026
Teisminio proceso Nr. 3-64-3-00141-2024-0
Procesinio sprendimo kategorijos: 20.2.3.2; 37.3 (S)

LIETUVOS VYRIAUSIASIS ADMINISTRACINIS TEISMAS
N U T A R T I S
LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU
2026 m. spalio 28 d.
Vilnius

Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Ričardo Piličiausko (pranešėjas), Egidijaus Šileikio ir Skirgailės Žalimienės (kolegijos pirmininkė),

teismo posėdyje apeliacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo pareiškėjo E. V. ir atsakovo bei Lietuvos valstybės atstovo Lietuvos kalėjimų tarnybos apeliacinius skundus dėl Regionų administracinio teismo 2025 m. liepos 2 d. sprendimo administracinėje byloje pagal pareiškėjo E. V. skundą atsakovams Lietuvos kalėjimų tarnybai ir Lietuvos valstybei, atstovaujamai Lietuvos kalėjimų tarnybos, dėl sprendimų panaikinimo, įpareigojimo atlikti veiksmus ir neturtinės žalos atlyginimo priteisimo.

Aprašomoji dalis

Teisėjų kolegija nustatė:

I.

Pirmosios instancijos teismas 2024 m. lapkričio 11 d. nutartimi priėmė nagrinėti šiuos pareiškėjo E. V. (toliau – ir pareiškėjas) skundo ir patikslintų skundų reikalavimus: 1) priteisti iš atsakovo Lietuvos valstybės, atstovaujamos Lietuvos kalėjimų tarnybos (toliau – ir Tarnyba, atsakovas), 820 Eur neturtinės žalos atlyginimo už triukšmą laikotarpiu nuo 2023 m. gruodžio 22 d. iki 2024 m. vasario 1 d.; 2) priteisti iš atsakovo Lietuvos valstybės, atstovaujamos Tarnybos, 500 Eur neturtinės žalos atlyginimo už netinkamai įrengtą sanitarinį mazgą (privatumo neužtikrinimą tualete ir blogą kvapą kameroje) laikotarpiu nuo 2024 m. sausio 22 d. iki 2024 m. vasario 22 d.; 3) priteisti iš atsakovo Lietuvos valstybės, atstovaujamos Tarnybos, 780 Eur neturtinės žalos atlyginimo už kameros ploto pažeidimus laikotarpiu nuo 2023 m. gruodžio 22 d. iki 2024 m. vasario 1 d.; 4) priteisti iš atsakovo Lietuvos valstybės, atstovaujamos Tarnybos, 390 Eur neturtinės žalos atlyginimo už apšvietimo trūkumą laikotarpiu nuo 2023 m. gruodžio 22 d. iki 2024 m. vasario 1 d.; 5) panaikinti Tarnybos Šiaulių kalėjimo (toliau – ir Šiaulių kalėjimas, Kalėjimas) 2024 m. sausio 16 d. atsakymą Nr. SN-24-34; 6) panaikinti Tarnybos 2024 m. vasario 8 d. atsakymą Nr. 2S-485; 7) panaikinti Kalėjimo 2024 m. vasario 1 d. atsakymą Nr. SN-24-91; 8) panaikinti Tarnybos 2024 m. vasario 15 d. atsakymą Nr. 1S-1122; 9) panaikinti Tarnybos 2024 m. vasario 20 d. atsakymą Nr. 1S-1183; 10) įpareigoti Šiaulių kalėjimą ir Tarnybą iš naujo išnagrinėti pareiškėjo raštus, į kuriuos buvo pateikti

skundžiami atsakymai.

Pareiškėjas nurodė, kad nuo 2023 m. gruodžio 22 d. iki 2024 m. vasario 1 d. buvo laikomas Šiaulių kalėjimo kameroje Nr. 2, kurioje mechaninė vėdinimo sistema skleidė nuolatinį triukšmą. Šis triukšmas pareiškėją erzino, trukdė susikaupti, rašyti skundus ir laiškus, spręsti kryžiažodžius, skaityti Bibliją bei miegoti, neigiamai veikė psichiką. Nacionalinis visuomenės sveikatos centras prie Sveikatos apsaugos ministerijos (toliau – ir NVSC), išnagrinėjęs pareiškėjo skundą ir 2024 m. vasario 1 d. atlikęs patikrinimą, nustatė, kad dieną ir naktį mechaninės vėdinimo sistemos skleidžiamas triukšmas viršijo leistiną lygį. Todėl už šiuo laikotarpiu patirtus išgyvenimus pareiškėjas prašė priteisti 820 Eur neturtinės žalos atlyginimo.

Pareiškėjas paaiškino, kad nuo 2024 m. sausio 22 d. iki vasario 1 d. kameroje Nr. 2 ir nuo 2024 m. vasario 1 d. iki vasario 22 d. kameroje Nr. 90 nebuvo tinkamai įrengtas sanitarinis mazgas. Tarp pertvaros ir sienos buvo tarpas, per kurį jį galėjo matyti pareigūnai, o sanitarinio mazgo neatskyrus nuo likusios kameros dalies iki lubų, gyvenamojoje erdvėje sklido nemalonus kvapas. Kameroje Nr. 2 pareiškėjas turėjo valgyti priešais tualetą, o dėl patalpos išplanavimo net gulėdamas lovoje ar prausdamasis jautėsi esantis sanitariniame mazge. Kameroje Nr. 90 kartu su pareiškėju buvo laikomi keturi senyvo amžiaus asmenys, todėl sanitarinis mazgas dažnai būdavo užimtas, būdavo girdėti naudojimosi juo garsai. Pareiškėjo prašymai įrengti pertvarą iki lubų nebuvo tenkinti. Pareiškėjo vertinimu, privatumo stoka ir blogas kvapas žemino jo garbę bei orumą, o dėl to patirta neturtinė žala sudarė 500 Eur.

Pareiškėjas teigė, kad kameros Nr. 2 bendras 6,45 kv. m plotas, į kurį įėjo ir sanitarinis mazgas, buvo nepakankamas. Gyvenamoji ir miegamoji erdvė nebuvo tinkamai atskirta nuo tualeto, dėl mažo ploto ir nepatogaus išplanavimo pareiškėjas negalėjo nueiti net kelių žingsnių, galėjo tik stovėti arba gulėti lovoje. Už laikymą tokiomis sąlygomis nuo 2023 m. gruodžio 22 d. iki 2024 m. vasario 1 d. pareiškėjas prašė priteisti 780 Eur neturtinės žalos atlyginimo.

Tuo pačiu laikotarpiu kameroje trūko apšvietimo. Pareiškėjas rėmėsi NVSC nustatytu Lietuvos higienos normos HN 134:2015 (toliau – ir HN 134:2015) 14 punkto pažeidimu ir nurodė, kad kasdien rašydamas skundus bei prašymus patyrė akių nuovargį, perštėjimą, psichologinį ir fizinį diskomfortą, suprastėjo jo regėjimas, buvo išrašyti akiniai. Šiuos nepatogumus pareiškėjas įvertino 390 Eur neturtine žala.

Ginčydamas Šiaulių kalėjimo 2024 m. sausio 16 d. atsakymą Nr. SN-24-34 ir Tarnybos 2024 m. vasario 8 d. atsakymą Nr. 2S-485, pareiškėjas nurodė, kad jo 2023 m. gruodžio 8 d. skundas buvo susijęs su laikymu Pravieniškių 2-ajame kalėjime. Šiaulių kalėjimas turėjo persiųsti skundą pagal kompetenciją, o ne pateikti atsakymą apie savo veiklą. Pareiškėjo teigimu, šie atsakymai neišsamūs, nemotyvuoti ir neatitinka Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo (toliau – ir VAĮ) reikalavimų.

Pareiškėjas taip pat nesutiko su Šiaulių kalėjimo 2024 m. vasario 1 d. atsakymu Nr. SN-24-91 ir jį palikusiu galioti Tarnybos 2024 m. vasario 15 d. atsakymu Nr. 1S-1122. Pareiškėjas paaiškino, kad 2024 m. sausio 30 d. kreipėsi dėl skundo su priedais išsiuntimo teismui elektroninių ryšių priemonėmis, tačiau tai padaryti atsisakyta, nes nebuvo apmokėtas dokumentų skaitmenizavimas, o dokumentų apimtis buvo per didelė išsiųsti elektroniniu paštu; nurodyta, kad dokumentus būtų galima įrašyti į laikmeną ir išsiųsti paštu. Pareiškėjas neturėjo lėšų apmokėti šių paslaugų, o teismui siunčiamų dokumentų kiekis nėra ribojamas, todėl atsisakymas, jo teigimu, kliudė įvykdyti teismo reikalavimus. Be to, Tarnybos atsakyme nurodyta, kad siuntimo tvarka pareiškėjui išaiškinta 2024 m. sausio 21 d., nors prašymas pateiktas tik 2024 m. sausio 30 d.

Pareiškėjas prašė panaikinti ir Tarnybos 2024 m. vasario 20 d. atsakymą Nr. 1S-1183 dėl kameros inventoriaus, pareigūnų iškvietimo sistemos, maitinimo bei jo kreipimųsi nagrinėjimo. Pareiškėjas tvirtino, kad kameroje Nr. 2 visą ginčo laikotarpį nebuvo spintelės asmeniniams daiktams, veidrodžio, iškvietimo sistemos ir rankšluosčio pakabos. Tarnybos pateiktos pažymos apie atliktus darbus neatitiko tikrovės, o prašymai pašalinti trūkumus

nebuvo įvykdyti. Dėl netinkamo prašymų ir skundų išnagrinėjimo pareiškėjas siekė, kad institucijos būtų įpareigotos juos išnagrinėti iš naujo.

Atsakovas ir Lietuvos valstybės atstovas Tarnyba atsiliepime į pareiškėjo skundą prašė jį atmesti.

Atsakovas nurodė, kad nesutinka su NVSC 2024 m. vasario 12 d. patikrinimo aktu, kuriuo nustatytas Lietuvos higienos normos HN 33:2011 „Triukšmo ribiniai dydžiai gyvenamuosiuose ir visuomeninės paskirties pastatuose bei jų aplinkoje“ (toliau – ir HN 33:2011) pažeidimas. Atsakovo teigimu, ši norma netaikytina kalėjimo pastatui; pagal statinių klasifikavimą tai specialiosios paskirties negyvenamasis pastatas, skirtas nuteistiesiems ir suimtiesiems laikyti, o ne apgyvendinimo paskirties pastatas. NVSC nepagrįstai išplėtė gyvenamosios patalpos sąvoką. NVSC atsisakius panaikinti patikrinimo aktą, Tarnyba šiuos sprendimus apskundė teismui. Atsakovas taip pat pažymėjo, kad pareiškėjas dėl triukšmo jau buvo kreipęsis į teismą kitoje administracinėje byloje.

Dėl kameros ploto Tarnyba paaiškino, kad pareiškėjas 6,45 kv. m kameroje Nr. 2 buvo laikomas vienas, todėl jam teko daugiau nei teisės aktuose nustatyta minimali 3,6 kv. m ploto norma. Nustatytas teisinis reguliavimas nenumato, kad apskaičiuojant šį plotą būtų atimamas sanitarinio mazgo ar baldų užimamas plotas.

Atsakovas nurodė, kad reikalavimas sanitarinį mazgą atskirti pertvara iki lubų taikomas naujai įrengiamoms, rekonstruojamoms ar kapitališkai remontuojamoms kameroms. Šiaulių kalėjimo pastatas yra saugoma nekilnojamoji kultūros vertybė, naujos kameros neįrengiamos, o esamos nerekonstruojamos. Sanitariniai mazgai nuo gyvenamosios erdvės atskirti mūrinėmis sienelėmis arba OSB plokštėmis, durimis ar nepermatomomis užuolaidomis. Kameroje Nr. 2 pareiškėjas buvo vienas, sanitariniu mazgu besinaudojančio asmens negalėjo matyti ir į kamerą įėję pareigūnai, o duomenų apie tyčinį jo stebėjimą nepateikta. Pertvaros iki lubų, atsakovo teigimu, pablogintų sanitarinių mazgų apšvietimą ir kamerų vėdinimą.

Atsakovas teigė, kad kvapo parametrai teisės aktuose nereglamentuoti, o pareiškėjo nusiskundimai subjektyvūs. Klozetai tvarkingi, prijungti prie kanalizacijos, jų sifonuose esantis vanduo neleidžia sklisti kanalizacijos kvapui. Kameros vėdinamos per langus ir ištraukiamosios ventiliacijos kanalus, 2020 metais atlikti vėdinimo pagerinimo darbai, ventiliacija įjungiama ryte ir išjungiama ramiajam paros laikotarpiui. Naudojantis tualetu trumpam pasklindantis kvapas savaime nereiškia netinkamų kalinimo sąlygų.

Atsakovas tvirtino, kad kamerose įrengtas natūralus, dirbtinis dieninis ir naktinis apšvietimas atitiko Pataisos įstaigų (tardymo izoliatorių) įrengimo ir eksploatavimo taisyklių, patvirtintų Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos 2020 m. gruodžio 21 d. įsakymu Nr. V-389 (toliau – ir Taisyklės) reikalavimus. Langų apsauginės grotos privalomos, jos nekliudė atidaryti langų, o dėl jų valymo ar vėdinimo pareiškėjas galėjo kreiptis pagalbos į administraciją.

Atsakovo vertinimu, ginčijamuose atsakymuose objektyviai įvertintos reikšmingos aplinkybės, pateikti faktiniai ir teisiniai motyvai, paaiškintos prašymų netenkinimo priežastys bei apskundimo tvarka. Pareiškėjo teiginiai apie žalą yra deklaratyvūs, nepateikta duomenų apie fizinės ar psichinės sveikatos pablogėjimą bei priežastinį ryšį su institucijos veiksmais. Pareiškėjas laikytas tokiomis pat sąlygomis kaip kiti nuteistieji, nesiekiant jo išskirti ar pažeminti. Todėl nesant valstybės civilinės atsakomybės sąlygų, pareiškėjo skundas atmestinas.

II.

Regionų administracinis teismas 2025 m. liepos 2 d. sprendimu iš dalies tenkino pareiškėjo skundą – priteisė pareiškėjui iš atsakovo Lietuvos valstybės, atstovaujamos Tarnybos, 200 Eur neturtinės žalos atlyginimo už ventiliacijos skleidžiamą triukšmą laikotarpiu nuo 2023 m. gruodžio 22 d. iki 2024 m. vasario 1 d.; 150 Eur neturtinės žalos atlyginimo už sanitarinio mazgo skleidžiamą blogą kvapą laikotarpiu nuo 2024 m. sausio 22 d. iki 2024 m. vasario 22 d.; pripažino, kad nuo 2023 m. gruodžio 22 d. iki 2024 m. vasario 1 d. buvo

pažeista pareiškėjo teisė į tinkamą apšvietimą; panaikino Šiaulių kalėjimo 2024 m. sausio 16 d. atsakymą Nr. SN-24-34 ir Tarnybos 2024 m. vasario 8 d. atsakymą Nr. 2S-485; įpareigojo Šiaulių kalėjimą iš naujo išnagrinėti pareiškėjo 2023 m. gruodžio 8 d. skundą, įskaitant klausimą dėl jo persiuntimo pagal kompetenciją. Kitą skundo ir patikslintų skundų dalį teismas atmetė.

Teismas nurodė, kad valstybės civilinei atsakomybei pagal Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – ir CK) 6.271 straipsnį kilti būtina nustatyti neteisėtus veiksmus, žalą ir jų priežastinį ryšį. Vertinant neturtinės žalos atlyginimo būdą ir dydį, atsižvelgtina į pažeidimų pobūdį, trukmę, intensyvumą ir konkrečiam asmeniui kilusius padarinius; kai kuriais atvejais pakankama satisfakcija gali būti teisės pažeidimo pripažinimas.

Dėl ventiliacijos triukšmo teismas nustatė, kad NVSC, 2024 m. vasario 1 d. atlikęs matavimus, kameroje Nr. 2 užfiksavo 50 dBA ekvivalentinį garso slėgio lygį naktį, kai leidžiama 35 dBA, ir 49 dBA dieną, kai leidžiama 45 dBA. Tarnyba ginčijo HN 33:2011 taikymą kalėjimui, tačiau Regionų administracinis teismas 2025 m. kovo 4 d. sprendimu administracinėje byloje Nr. eI3-1593-428/2025 jos skundą dėl NVSC sprendimų atmetė. Šis sprendimas buvo apskųstas apeliacine tvarka. Teismas taip pat rėmėsi NVSC 2025 m. vasario 12 d. pažyma apie grįžtamąją kontrolę, kurios metu pakartotinai nustatyti triukšmo lygio pažeidimai. Duomenų apie šios pažymos apskundimą ar veiksmus pažeidimams pašalinti byloje nebuvo.

Teismas nepritarė Tarnybos argumentui, kad pareiškėjas dėl tos pačios žalos jau kreipėsi kitoje byloje. Nurodytoje administracinėje byloje Nr. I1-12767-362/2024 jis žalos nesiejo su triukšmu. Įvertinęs nustatytus triukšmo lygio viršijimus, jų pasikartojimą ir institucijos neveikimą, teismas konstatavo neteisėtus veiksmus bei pareiškėjo teisės į tinkamas kalinimo sąlygas pažeidimą. Teismo vertinimu, triukšmas sukėlė pareiškėjui neigiamų psichologinių išgyvenimų, susijusių su nustatytu pažeidimu. Nors nebuvo pagrindo šias sąlygas prilyginti kankinimui ar nežmoniškam elgesiui, vien pažeidimo pripažinimo teismui nepakako. Atsižvelgęs į pažeidimo pobūdį ir trukmę bei nenustatęs išskirtinių aplinkybių, teismas priteisė pareiškėjui 200 Eur neturtinės žalos atlyginimo.

Vertindamas privatumą sanitariniame mazge, teismas rėmėsi kameros Nr. 2 nuotraukomis, iš kurių matyti aukštesnės nei 1,5 m pertvaros. Teismas nustatė, kad pareiškėjas šioje kameroje buvo laikomas vienas ir nenurodė konkrečių atvejų, kai jį besinaudojantį tualetu matė kiti asmenys ar pareigūnai. Nors kameros Nr. 90 nuotraukų nepateikta, pats pareiškėjas nurodė analogišką sanitarinio mazgo įrengimą. Teismas pažymėjo, kad Taisyklių 12.5 papunkčio reikalavimas įrengti pertvarą iki lubų taikomas naujoms, rekonstruojamoms ar kapitališkai remontuojamoms kameroms. Todėl šiuo atveju teismas pareiškėjo privatumo pažeidimo nenustatė.

Teismas atskirai įvertino iš sanitarinio mazgo sklindantį kvapą. Tarnyba nepaneigė, kad sanitariniai mazgai nebuvo visiškai izoliuoti nuo gyvenamosios erdvės, todėl nemalonus kvapas galėjo pasklisti kameroje, ypač pareiškėją laikant su kitais asmenimis. Teismas sprendė, kad dėl to pareiškėjas patyrė nepatogumų, diskomforto ir orumą žeminančių išgyvenimų. Už laikotarpį nuo 2024 m. sausio 22 d. iki 2024 m. vasario 22 d. teismas priteisė pareiškėjui 150 Eur neturtinės žalos atlyginimo.

Dėl gyvenamojo ploto teismas nustatė, kad nuo 2023 m. gruodžio 22 d. iki 2024 m. vasario 1 d. pareiškėjas 6,45 kv. m kameroje Nr. 2 buvo vienas, todėl buvo užtikrinta Tarnybos direktoriaus 2023 m. sausio 3 d. įsakymu Nr. V-15 nustatyta ne mažesnė kaip 3,6 kv. m ploto norma. Teismas pažymėjo, kad teisės aktai neįpareigoja iš bendro patalpos ploto atimti sanitarinio mazgo ir baldų užimamo ploto. Todėl nenustatęs minimalaus ploto pažeidimo, teismas atmetė pareiškėjo reikalavimą dėl 780 Eur neturtinės žalos atlyginimo.

Vertindamas pareiškėjo nusiskundimus dėl apšvietimo, teismas rėmėsi NVSC 2024 m. vasario 15 d. pažyma, kurioje nurodyta, kad 2024 m. vasario 9 d. patikrinimo metu kameroje Nr. 2 dirbtinė apšvieta siekė 95 lx, nors HN 134:2015 14 punkte nustatyta ne mažesnė kaip 200 lx apšvieta. Šie duomenys nebuvo nuginčyti, todėl teismas pripažino Tarnybos neteisėtą neveikimą. Atsižvelgdamas į tai, kad byloje nebuvo pateikta įrodymų

apie pareiškėjo kreipimąsi į gydymo įstaigą dėl akių nuovargio, perštėjimo, regėjimo pablogėjimo ar akinių skyrimą, teismas sprendė, kad šiuo atveju pakanka pripažinti pareiškėjo teisės į tinkamą apšvietimą pažeidimą, nepriteisiant neturtinės žalos atlyginimo pinigais.

Nagrinėdamas pareiškėjo reikalavimus dėl Šiaulių kalėjimo 2024 m. sausio 16 d. atsakymo Nr. SN-24-34 ir Tarnybos 2024 m. vasario 8 d. atsakymo Nr. 2S-485 panaikinimo, teismas nustatė, kad pareiškėjas nuo 2023 m. gruodžio 6 d. iki gruodžio 11 d. buvo laikomas Pravieniškių 2-ajame kalėjime. Pareiškėjo 2023 m. gruodžio 8 d. skundas buvo susijęs su šia įstaiga, skundų registravimu ir neveikiančiu pareigūnų iškvietimo mygtuku. Teismas vertino, kad aplinkybė, jog grįžęs pareiškėjas skundą pateikė per Šiaulių kalėjimą ir adresavo Tarnybai, nepakeitė skundo turinio. Šiaulių kalėjimas atsakė apie savo veiklą, nors turėjo spręsti dėl skundo persiuntimo kompetentingai institucijai – Pravieniškių 2-ajam kalėjimui, o kilus neaiškumų – paprašyti patikslinti aplinkybes. Todėl teismas panaikino abu ginčijamus atsakymus ir įpareigojo Šiaulių kalėjimą iš naujo išnagrinėti pareiškėjo 2023 m. gruodžio 8 d. skundą, įskaitant jo persiuntimo pagal kompetenciją klausimą.

Dėl pareiškėjo teiginių, susijusių su dokumentų siuntimu, teismas nustatė, kad pareiškėjas pateikė devynis dokumentus, iš viso 40 puslapių, kurių skaitmeninė apimtis sudarė apie 50 MB, o elektroninio pašto siuntos dydis buvo ribojamas. Dalis dokumentų buvo dvipusiai, skirtingo formato ar sutepti, todėl juos skaitmenizuoti buvo sudėtingiau. Taikytame dokumentų kopijų parengimo apraše nustatyti išankstinis apmokėjimas, kopijų ir skaitmenizavimo įkainiai, didesnių nei 5 MB dokumentų pateikimas tik laikmenoje bei ribota nemokamų kopijų išimtis socialinę pašalpą gaunantiems asmenims. Teismas vertino, kad Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo kodekso (toliau – ir BVK) 41 straipsnyje įtvirtinta teisė neribotai siųsti laiškus savaime nesuteikia teisės visas dokumentų skaitmenizavimo ir siuntimo paslaugas gauti nemokamai.

Teismas įvertino pareiškėjo asmeninės sąskaitos duomenis, iš kurių matyti 4,37 Eur likutis ir mokėjimai už dokumentų kopijas 2024 m. sausio 12 bei 30 d. Pareiškėjas nepateikė duomenų, kad iš pradžių mėgino dokumentus išsiųsti registruotu paštu. Taip pat nepateikta duomenų apie nedarbingumą ar objektyvų negalėjimą užsidirbti. Teismas neįžvelgė pagrindo konstatuoti, kad atsakovas neteisėtai apribojo pareiškėjo teisę kreiptis į teismą, ir atmetė reikalavimus panaikinti Šiaulių kalėjimo 2024 m. vasario 1 d. atsakymą Nr. SN-24-91 ir Tarnybos 2024 m. vasario 15 d. atsakymą Nr. 1S-1122.

Vertindamas Tarnybos 2024 m. vasario 20 d. atsakymą Nr. 1S-1183, teismas rėmėsi pateiktais duomenimis apie kameroje atliktus darbus: 2023 m. gruodžio 28 d. pakabintą veidrodį, 2024 m. sausio 3 d. įrengtą šoninę pertvarą, rankšluosčio pakabą ir lentyną, 2024 m. sausio 8 d. sutvarkytą sanitarinio mazgo pertvarą. Sienų remontą buvo numatyta atlikti pagal darbų eilę. Teismas nenustatė duomenų, paneigiančių šiose pažymose nurodytus darbus. Teismas nurodė, kad dėl iškvietimo sistemos pareiškėjui buvo atsakyta Tarnybos 2024 m. sausio 5 d. raštu Nr. 2S-35, kuris nebuvo ginčijamas.

Teismas įvertino, kad pareiškėjas nuo 2023 m. rugsėjo 19 d. įrašytas į vegetariškai maitinamų asmenų sąrašą, kitų konkrečių nusiskundimų dėl jam netinkamo maisto nebuvo gauta, o dėl pastebėtų maitinimo trūkumų jam paaiškinta galimybė nedelsiant kreiptis į pareigūną. Tarnyba pripažino, kad į vieną skundą dėl triukšmo Kalėjimas atsakė per 23 darbo dienas, praleidęs 20 darbo dienų terminą, todėl rekomendavo laikytis atsakymų pateikimo terminų. Kitų konkrečių neatsakytų kreipimųsi pareiškėjas nepagrindė. Teismas sprendė, kad Tarnybos 2024 m. vasario 20 d. atsakyme Nr. 1S-1183 klausimai išnagrinėti tinkamai, todėl nebuvo pagrindo jo panaikinti ar šioje dalyje įpareigoti instituciją nagrinėti kreipimąsi iš naujo.

III.

Pareiškėjas E. V. apeliaciniame skunde prašo panaikinti Regionų administracinio teismo 2025 m. liepos 2 d. sprendimą ir priimti naują sprendimą – pareiškėjo skundą tenkinti visiškai.

Pareiškėjas teigia, kad teismas nepakankamai įvertino ventiliacijos triukšmo intensyvumą, trukmę ir padarinius. Pasak pareiškėjo, triukšmas veikė apie 22 valandas per parą, nuolat erzino, vargino, neleido miegoti, susikaupti ir užsiimti norima veikla. Pareiškėjo vertinimu, priteisti 200 Eur, sudarantys apie 5 Eur per dieną, neatlygina tokio masto išgyvenimų. Pareiškėjas nurodo, kad pablogėjusią psichinę ir emocinę būklę pastebėjo psichologas ir psichiatras, jam skirti antidepresantai bei kiti vaistai, o jautrumas garsams išlikęs iki šiol. Todėl pareiškėjas prašo priteisti visus reikalautus 820 Eur ir nesutinka su išvada, kad patirtos sąlygos negali būti laikomos kankinančiomis ar žeminančiomis orumą.

Dėl privatumo pažeidimo pareiškėjas teigia, kad teismas apsiribojo bendrais pertvarų aukščio kriterijais, neįvertinęs konkretaus tarpo tarp sienos ir netinkamai pritvirtintos pertvaros. Per šį tarpą pareiškėją buvo galima matyti atidarius durų stebėjimo angą. Atsakovo nuotraukose ant nurodytos vietos padėti drabužiai slėpė tikrąją padėtį, todėl nuotraukos negalėjo patikimai pagrįsti privatumo užtikrinimo. Pareiškėjo teigimu, atsakovui tinkamai nepaneigus jo (pareiškėjo) nusiskundimų, turėjo būti pripažintas privatumo pažeidimas.

Pareiškėjas mano, kad ir už blogą kvapą kameroje priteisti 150 Eur yra per maža suma, atsižvelgiant į nuolat patirtą diskomfortą, orumo žeminimą ir ilgai nespręstą problemą. Pareiškėjo teigimu, šių sąlygų poveikį psichinei bei emocinei sveikatai patvirtina sveikatos dokumentai, konsultacijos ir paskirti vaistai. Už sanitarinio mazgo trūkumus pareiškėjas prašo priteisti visus reikalautus 500 Eur.

Pareiškėjas nesutinka su kameros ploto vertinimu pagal vienam asmeniui tenkančią 3,6 kv. m normą. Pareiškėjas remiasi Europos komiteto prieš kankinimą ir nežmonišką ar žeminantį elgesį ar baudimą (CPT) standartais, pagal kuriuos vienvietėje kameroje turi būti ne mažiau kaip 6 kv. m gyvenamosios erdvės, papildomai skiriant plotą sanitariniam mazgui. Kameros Nr. 2 visas plotas buvo 6,45 kv. m, o sanitarinio mazgo plotas, pareiškėjo teigimu, turėjo sudaryti ne mažiau kaip 1,42 kv. m, todėl gyvenamoji erdvė neatitiko šio standarto. Pasak pareiškėjo, teismas turėjo įvertinti pačios vienvietės kameros dydį, realią judėjimo galimybę ir baldų užimamą plotą.

Pareiškėjo vertinimu, nacionaliniame reguliavime nenustačius minimalaus vienvietės kameros dydžio, būtina atsižvelgti į tarptautinius standartus ir Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (toliau – ir Konvencija) 3 straipsnį. Saugomo pastato statusas nepateisina netinkamų kalinimo sąlygų. Pareiškėjas pabrėžia ne tik fizinį diskomfortą, bet ir bendrą sąlygų poveikį psichinei sveikatai, nurodo nuovargį, depresiją bei būtinybę vartoti vaistus.

Dėl netinkamo apšvietimo pareiškėjas pažymi, kad išmatuota apšvieta nesiekė net pusės privalomo minimumo. Vien pažeidimo pripažinimas, pareiškėjo nuomone, neatlygina padarytos žalos, ypač kai institucija tuos pačius pažeidimus kartoja, žino higienos reikalavimus ir nesiima priemonių jiems įgyvendinti. Teismas nepakankamai įvertino pažeidimų pasikartojimą bei tai, kad dėl analogiškų sąlygų jau buvo priimti teismo sprendimai. Todėl pareiškėjas prašo priteisti ir visą už netinkamą apšvietimą reikalautą atlyginimą.

Ginčydamas išvadas dėl Šiaulių kalėjimo 2024 m. vasario 1 d. atsakymo Nr. SN-24-91 ir Tarnybos 2024 m. vasario 15 d. atsakymo Nr. 1S-1122 pareiškėjas pabrėžia, kad neprašė nei dokumentų kopijų, nei jų skaitmenizavimo, todėl teismo motyvai dėl šių paslaugų apmokėjimo neatitinka jo prašymo. Šie teismo sprendimo motyvai yra neaiškūs ir nesuprantami. Pareiškėjo teigimu, dokumentai jau buvo perkelti į kompiuterį ir liko tik juos išsiųsti. Teismas nepaaiškino, kodėl visi dokumentai turėjo būti siunčiami vienu elektroniniu laišku ir negalėjo būti išsiųsti keliais laiškais. Be to, teismo priimtas skundas su priedais patvirtina, kad papildomos kopijos nebūtinos. Atsisakymą išsiųsti dokumentus pareiškėjas sieja su BVK 41 straipsnio 1 dalyje įtvirtintos teisės ribojimu.

Dėl Tarnybos 2024 m. vasario 20 d. atsakymo Nr. 1S-1183 pareiškėjas pakartoja, kad pažymos apie atliktus darbus neatitinka tikrovės. Vien darbų išvardijimas pažymoje neįrodo, kad jie faktiškai atlikti, todėl teismas neturėjo šiomis pažymomis remtis. Pareiškėjas prašo šias pažymas atmesti kaip įrodymus ir skundą tenkinti

visiškai.

Atsakovas ir Lietuvos valstybės atstovas Tarnyba apeliaciniame skunde prašo panaikinti Regionų administracinio teismo 2025 m. liepos 2 d. sprendimo dalį, kuria priteistas pareiškėjui neturtinės žalos atlyginimas už ventiliacijos skleidžiamą triukšmą laikotarpiu nuo 2023 m. gruodžio 22 d. iki 2024 m. vasario 1 d.; tuo atveju, jeigu bus nuspręsta, kad pareiškėjas patyrė tam tikrų nepatogumų, apsiriboti jo teisės į teisės aktuose nustatytas bausmės atlikimo sąlygas pažeidimo pripažinimu kaip pakankama satisfakcija už pareiškėjo teisių pažeidimą.

Atsakovas teigia, kad teismas netinkamai įvertino bylos aplinkybes, kuriomis grindė 200 Eur neturtinės žalos atlyginimo priteisimą už ventiliacijos skleidžiamą triukšmą. Atsakovas pažymi, kad NVSC 2024 m. vasario 1 d. matavo maksimaliai veikiančios mechaninės vėdinimo sistemos triukšmą ir nepagrįstai taikė HN 33:2011. Tarnyba ginčijo tiek 2024 m. vasario 12 d. patikrinimo aktą, tiek NVSC 2024 m. kovo 25 d. sprendimą atsisakyti jį panaikinti, nes, jos vertinimu, šie aktai neatitinka VAĮ 10 straipsnio reikalavimų ir remiasi pernelyg plačiu gyvenamosios patalpos sąvokos aiškinimu.

Atsakovas pabrėžia, kad HN 33:2011 taikoma gyvenamiesiems ir visuomeninės paskirties pastatams, o jos 6.16 papunktyje minimi specialiosios paskirties pastatai, susiję su apgyvendinimu. Statybos techninio reglamento STR 1.01.03:2017 7.16 papunktyje kalėjimai priskirti negyvenamiesiems specialiosios paskirties pastatams, skirtiems specialiesiems tikslams. Kameros skirtos nuteistiesiems ir suimtiesiems laikyti, todėl vien faktas, kad jose asmenys gyvena, nesuteikia pagrindo taikyti apgyvendinimo pastatams nustatytų triukšmo ribinių dydžių. Šiais argumentais Tarnyba grindė ir atskirą teisminį ginčą dėl NVSC aktų panaikinimo.

Atsakovas nesutinka su teismo išvada, kad ankstesnėje pareiškėjo inicijuotoje byloje nebuvo keliamas triukšmo klausimas. Atsakovo vertinimu, pareiškėjo reikalauta atlyginti žala buvo siejama su triukšmu, todėl turėjo būti atsižvelgta į ankstesnį jo kreipimąsi.

Atsakovas teigia, kad pareiškėjas nepagrindė dėl triukšmo pablogėjusios sveikatos ir būtinybės kreiptis į gydytojus. Nurodytos neigiamos pasekmės pernelyg nutolusios nuo institucijos veiksmų, todėl nenustatytas priežastinis ryšys. Byloje neįrodyta, kad pareiškėjas buvo laikomas orumą žeminančiomis sąlygomis, išskirtas iš kitų nuteistųjų ar kad buvo sąmoningai siekiama pabloginti jo padėtį, o dalis nepatogumų neišvengiama atliekant laisvės atėmimo bausmę.

Atsakovo vertinimu, piniginis atlyginimas priteistinas tik tada, kai teisės pažeidimo pripažinimas nėra pakankama satisfakcija. Net jeigu būtų nustatyta, kad pareiškėjas patyrė tam tikrą diskomfortą, jo mastas nesudaro pagrindo priteisti piniginę kompensaciją. Todėl atsakovas prašo reikalavimą dėl žalos, siejamos su triukšmu, atmesti, o alternatyviai apsiriboti teisės pažeidimo pripažinimu.

Pareiškėjas E. V. atsiliepime į atsakovo apeliacinį skundą prašo jį atmesti.

Pareiškėjas nurodo, kad Tarnyba kartoja teismo jau išnagrinėtus argumentus dėl HN 33:2011 taikymo, tačiau nepateikia naujų aplinkybių, galinčių paneigti sprendimo pagrįstumą. NVSC aktas nėra panaikintas ir galioja, todėl teismas turėjo pagrindą juo remtis. Ankstesnėje byloje, kuria remiasi atsakovas, triukšmo klausimas nebuvo nagrinėjamas, o šioje byloje buvo įrodinėjamas būtent ventiliacijos keliamo triukšmo poveikis.

Pareiškėjas teigia, kad Tarnyba nenurodo, kuo jos cituojama teismų praktika panaši į šios bylos faktines aplinkybes. Priešingai, analogiški higienos normų pažeidimai teismų praktikoje yra pagrindas priteisti piniginį neturtinės žalos atlyginimą. Pareiškėjo vertinimu, atsakovas sprendimą skundžia formaliai, nepateikdamas jo panaikinimą ar pakeitimą pagrindžiančių motyvų.

Atsakovas ir Lietuvos valstybės atstovas Tarnyba atsiliepime į pareiškėjo apeliacinį skundą prašo jį atmesti, o

Tarnybos apeliacinį skundą tenkinti.

Atsakovas nurodo, kad pareiškėjo apeliaciniame skunde nepateikta objektyvių argumentų, patvirtinančių teismo sprendimo neteisėtumą ar nepagrįstumą. Pareiškėjo paaiškinimai yra deklaratyvūs, neindividualizuoti ir nepagrįsti įrodymais apie sveikatos būklę, fizines ar psichines savybes, kurios leistų nustatyti neigiamo poveikio mastą, intensyvumą ir priežastinį ryšį su konkrečiais pažeidimais.

Atsakovas teigia, kad byloje esantys rašytiniai duomenys nesudaro pagrindo pripažinti tokio masto pasekmių, kurios turėtų būti atlyginamos pinigais. Tam tikri apribojimai ir neigiami išgyvenimai būdingi pačiam įkalinimui, todėl vertinant jų proporcingumą būtina atsižvelgti į nuteistojo statusą. Pareiškėjo nurodyti nepatogumai, atsakovo vertinimu, nepatvirtina nežmoniškų sąlygų, bendravimo galimybių sumažėjimo ar sveikatos pablogėjimo. Jeigu būtų pripažinta, kad pareiškėjas patyrė minimalų diskomfortą, pakaktų pažeidimo konstatavimo.

Motyvuojamoji dalis

Teisėjų kolegija konstatuoja:

IV.

Apeliacijos objektas – pirmosios instancijos teismo sprendimo, kuriuo teismas iš dalies tenkino pareiškėjo skundą, t. y. priteisė pareiškėjui iš atsakovo Lietuvos valstybės, atstovaujamos Tarnybos, 200 Eur neturtinės žalos atlyginimo už ventiliacijos skleidžiamą triukšmą nuo 2023 m. gruodžio 22 d. iki 2024 m. vasario 1 d. ir 150 Eur neturtinės žalos atlyginimo už sanitarinio mazgo skleidžiamą blogą kvapą nuo 2024 m. sausio 22 d. iki 2024 m. vasario 22 d., pripažino, kad nuo 2023 m. gruodžio 22 d. iki 2024 m. vasario 1 d. buvo pažeista pareiškėjo teisė į tinkamą apšvietimą, panaikino Šiaulių kalėjimo 2024 m. sausio 16 d. atsakymą Nr. SN-24-34 ir Tarnybos 2024 m. vasario 8 d. atsakymą Nr. 2S-485 bei įpareigojo Šiaulių kalėjimą iš naujo išnagrinėti pareiškėjo 2023 m. gruodžio 8 d. skundą, įskaitant klausimą dėl jo (skundo) persiuntimo pagal kompetenciją, tačiau atmetė kitą skundo dalį, pagrįstumas ir teisėtumas.

Pareiškėjas ir atsakovas, nesutikdami su pirmosios instancijos teismo sprendimu, pateikė apeliacinius skundus. Pareiškėjas apeliaciniame skunde pakartotinai nurodo netinkamas savo laikymo Šiaulių kalėjime sąlygas, nesutinka su savo patirtų neigiamų išgyvenimų ir neturtinės žalos įvertinimu, taip pat ginčija savo prašymų ir skundų išnagrinėjimo tinkamumą. Atsakovas apeliaciniame skunde nesutinka su teismo konstatuotu pažeidimu dėl triukšmo lygio kameroje ir už tai pareiškėjui priteistu neturtinės žalos atlyginimu.

Teisėjų kolegija, tikrindama skundžiamo pirmosios instancijos teismo sprendimo pagrįstumą ir teisėtumą, pirmiausia pažymi, kad byloje nenustatytos aplinkybės, dėl kurių turėtų būti peržengtos apeliacinių skundų ribos, bei sprendimo negaliojimo pagrindai, nurodyti Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo (toliau – ir ABTĮ) 146 straipsnio 2 dalyje (ABTĮ 140 str. 2 d.).

Pareiškėjas pirmosios instancijos teismui pateiktu skundu, kurį patikslino, prašė priteisti iš atsakovo neturtinės žalos atlyginimą dėl, jo manymu, netinkamų kalinimo sąlygų: 820 Eur už triukšmą nuo 2023 m. gruodžio 22 d. iki 2024 m. vasario 1 d., 500 Eur už netinkamai įrengtą sanitarinį mazgą (privatumo neužtikrinimą tualete ir blogą kvapą kameroje) nuo 2024 m. sausio 22 d. iki 2024 m. vasario 22 d., 780 Eur už kameros ploto pažeidimus nuo 2023 m. gruodžio 22 d. iki 2024 m. vasario 1 d., 390 Eur už apšvietimo trūkumą nuo 2023 m. gruodžio 22 d. iki 2024 m. vasario 1 d.

Pažymėtina, kad CK 6.271 straipsnyje reglamentuota valdžios institucijų atsakomybė už žalą, atsiradusią dėl jų neteisėtų veiksmų. Šio straipsnio 1 dalyje įtvirtinta, kad žalą, atsiradusią dėl valstybės valdžios institucijų

neteisėtų aktų, privalo atlyginti valstybė iš valstybės biudžeto, nepaisydama konkretaus valstybės tarnautojo ar kito valstybės valdžios institucijos darbuotojo kaltės. Šiame straipsnyje vartojamas terminas „aktas“ reiškia bet kokį valdžios institucijos ar jos darbuotojo veiksmą (veikimą, neveikimą), kuris tiesiogiai daro įtakos asmenų teisėms, laisvėms ir interesams (valstybės ar savivaldybės institucijų priimami teisės ar individualūs aktai, administraciniai aktai, fiziniai aktai ir t. t., išskyrus teismo nuosprendžius, sprendimus ir nutartis) (CK 6.271 str. 3 d.). Valstybės ar savivaldybės civilinė atsakomybė pagal šį straipsnį atsiranda, jeigu valdžios institucijų darbuotojai neveikė taip, kaip pagal įstatymus šios institucijos ar jų darbuotojai privalėjo veikti (CK 6.271 str. 4 d.).

Kad būtų galima konstatuoti neteisėtumą CK 6.271 straipsnio prasme, reikia nustatyti, kad valdžios institucijos darbuotojai neveikė taip, kaip pagal įstatymus privalėjo veikti, neįvykdė jiems teisės aktais priskirtų funkcijų arba nors ir vykdė šias funkcijas, tačiau veikė nepateisinamai aplaidžiai, pažeisdami bendro pobūdžio pareigą elgtis atidžiai ir rūpestingai. Sprendžiant dėl atitinkamos valstybės ar savivaldybės valdžios institucijos (jos pareigūnų) veikos neteisėtumo (CK 6.271 str. prasme), kiekvienu atveju yra būtina nustatyti, kokios konkrečios teisės normos, kurios reglamentuoja skundžiamos institucijos veiklą, buvo pažeistos, kaip būtent šie pažeidimai pasireiškė asmeniui, teigiančiam, kad jis dėl tokių veiksmų (neveikimo) patyrė žalą (žr., pvz., Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2025 m. liepos 2 d. nutartį administracinėje byloje Nr. eA-745-552/2025).

Pagal ABTĮ 56 straipsnio 7 dalį jokie įrodymai teismui neturi iš anksto nustatytos galios, teismas įvertina įrodymus pagal vidinį savo įsitikinimą, pagrįstą visapusišku, išsamiu ir objektyviu bylos aplinkybių viseto išnagrinėjimu, vadovaudamasis įstatymu, taip pat teisingumo ir protingumo kriterijais. Taigi konstatuoti tam tikro fakto buvimą ar nebuvimą galima tik remiantis byloje surinktų įrodymų visuma, o ne atskirais įrodymais. Vertindamas įrodymų visetą, teismas turi įsitikinti, kad pakanka duomenų daryti išvadą, jog tam tikri faktai egzistavo arba neegzistavo, kad nėra esminių prieštaravimų, paneigiančių tokias išvadas (žr., pvz., Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2017 m. liepos 14 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A-728-415/2017).

Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktikoje laikomasi nuostatos, kad pareiškėjas, pateikęs reikalavimą atlyginti neturtinę žalą, kilusią dėl netinkamų kalinimo sąlygų, yra saistomas pareigos nurodyti reikšmingas kalinimo sąlygas apibūdinančias aplinkybes. Atsižvelgus į kalinamų asmenų ribotas galimybes rinkti įrodymus, paprastai iš pareiškėjo reikalaujama nurodyti tik pagrįstai detalizuotą kalinimo sąlygų apibūdinimą. Pareiškėjui aiškiai nurodžius reikšmingas kalinimo sąlygas apibūdinančias aplinkybes, pareiga pateikti reikiamus dokumentus ir kitus įrodymus apie tam tikrų reikalavimų, susijusių su sveikos ir saugios kalinimo aplinkos užtikrinimu, laikymąsi tenka atsakovui, t. y. laisvės atėmimo vietos administracijai (žr., pvz., Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2013 m. rugsėjo 30 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A442-1346/2013, 2026 m. rugsėjo 2 d. nutartį administracinėje byloje Nr. TA-207-492/2026).

Akcentuotina ir tai, kad, vadovaujantis ABTĮ 142 straipsnio 3 dalimi, pirmosios instancijos teisme ištirti įrodymai apeliacinėje instancijoje gali būti pakartotinai arba papildomai tiriami tik tuomet, jeigu teismas pripažįsta, kad tai būtina. Taigi apeliacija administraciniame procese yra ne pakartotinis bylos nagrinėjimas, o jau priimto teismo sprendimo teisėtumo ir pagrįstumo tikrinimas, remiantis jau byloje esančia medžiaga. Apeliacinis procesas nėra bylos nagrinėjimo pirmosios instancijos teisme pratęsimas apeliacinės instancijos teisme. Apeliacinės instancijos teismas paprastai bylą gali tikrinti tik ta apimtimi, kuria byla buvo išnagrinėta pirmosios instancijos teisme ir kuri buvo užfiksuota pirmosios instancijos teismo sprendimu (žr., pvz., Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2007 m. rugsėjo 5 d. nutartį administracinėje byloje Nr. A556-747/2007, 2025 m. spalio 15 d. nutartį administracinėje byloje Nr. eTA-100-822/2025).

Pirmosios instancijos teismas, nagrinėdamas pareiškėjo teiginius dėl per didelio triukšmo kameroje, rėmėsi NVSC patikrinimų metu nustatytomis aplinkybėmis: NVSC 2024 m. vasario 1 d. atliko operatyviąją kontrolę ir

konstatavo HN 33:2011 7 punkto 1 lentelės 1 punkto pažeidimą, t. y. atlikus matavimus nakties metu (nuo 22 val. iki 7 val.) nustatytas ekvivalentinis garso slėgio lygis – 50 dBA, kuris viršijo didžiausią leidžiamą ekvivalentinį garso slėgio lygį nakties metu (35 dBA), o dienos metu (nuo 7 val. iki 19 val.) nustatytas ekvivalentinis garso slėgio lygis – 49 dBA, kuris viršijo didžiausią leidžiamą ekvivalentinį garso slėgio lygį dienos metu (45 dBA), todėl pareiškėjo skundas dėl ventiliacijos skleidžiamo ūžesio garso kameroje Nr. 2 pasitvirtino; NVSC 2025 m. sausio 23 d. atliko grįžtamąją kontrolę ir pakartotinai nustatė HN 33:2011 pažeidimus kameroje Nr. 2.

Tarnyba apskundė NVSC Šiaulių departamento 2024 m. vasario 12 d. patikrinimo aktą Nr. (6-12 4.80 Mr)PA-140 ir NVSC 2024 m. kovo 25 d. sprendimą Nr. (12 4.80 Mr)2-11323, tačiau Regionų administracinis teismas 2025 m. kovo 4 d. sprendimu administracinėje byloje Nr. eI3-1593-428/2025 atmetė Tarnybos skundą. Tarnyba apskundė Regionų administracinio teismo 2025 m. kovo 4 d. sprendimą, tačiau administracinė byla (dabartinis numeris – eA-667-552/2026) pagal Tarnybos apeliacinį skundą dar nėra išnagrinėta.

Pirmosios instancijos teismas taip pat nustatė, kad administracinėje byloje Nr. I1-12767-362/2024 (teisminio proceso Nr. 3-61-3-03529-2024-0; apeliaciniame skunde bylos numeris nurodytas netiksliai, t. y. Nr. I1-12467-362/2024) pareiškėjas kreipėsi dėl neturtinės žalos atlyginimo, tačiau neginčijo triukšmo lygio, t. y. žalos nesiejo su triukšmu, todėl teismas atmetė atsakovo argumentus, jog pareiškėjas jau buvo kreipęsis dėl triukšmo. Teisėjų kolegija, Lietuvos teismų informacinėje sistemoje patikrinusi nurodytos bylos duomenis, nustatė, kad Regionų administracinis teismas administracinėje byloje Nr. I1-12767-362/2024 nagrinėjo pareiškėjo skundą dėl neturtinės žalos atlyginimo, kuriame pareiškėjas išdėstė nusiskundimus dėl netinkamų bausmės atlikimo sąlygų Pravieniškių 1-ajame kalėjime nuo 2023 m. birželio 28 d. iki 2023 m. rugsėjo 18 d. Minėtoje byloje nebuvo nagrinėjami pareiškėjo reikalavimai, susiję su neturtinės žalos, patirtos dėl triukšmo Šiaulių kalėjimo kamerose nuo 2023 m. gruodžio 22 d. iki 2024 m. vasario 1 d., atlyginimu. Taigi skiriasi tiek kalinimo vieta, tiek laikotarpis, su kuriuo siejama prašoma atlyginti žala. Todėl atsakovo apeliacinio skundo argumentas, kad šioje byloje pareikštas reikalavimas jau buvo nagrinėtas kitoje byloje, atmestinas.

Pirmosios instancijos teismas, atsižvelgdamas į tai, kad grįžtamosios kontrolės metu buvo nustatyti pakartotiniai pažeidimai dėl triukšmo lygio, o atsakovas nesiėmė jokių veiksmų, siekdamas pašalinti nustatytus pažeidimus, taip pat byloje nesant duomenų, kad Tarnyba apskundė NVSC 2025 m. vasario 12 d. pažymą Nr. (6-12 4.80Mr)2-5379 dėl vykdytos grįžtamosios kontrolės, padarė išvadą, kad Tarnybos (jos padalinio Šiaulių kalėjimo) veiksmai buvo neteisėti CK 6.271 straipsnio prasme, o pareiškėjo teisės dėl per didelio triukšmo buvo pažeistos.

Tarnyba apeliaciniame skunde iš esmės pakartoja pirmosios instancijos teismui pateiktus argumentus, kad HN 33:2011 netaikytina laisvės atėmimo vietoms, t. y. Šiaulių kalėjimo pastatas nėra specialiosios paskirties pastatas, susijęs su apgyvendinimu. Teisėjų kolegija pažymi, kad šis klausimas yra administracinės bylos Nr. eA-667-552/2026 dalykas, tačiau nurodytos bylos išnagrinėjimas nėra būtina sąlyga šiam ginčui išspręsti. Nagrinėjamoje byloje vertinamas ne vien formalus HN 33:2011 reikalavimų laikymasis, bet ir tai, ar pareiškėjui buvo užtikrintos tinkamos, jo orumo nežeminančios kalinimo sąlygos. NVSC laboratoriniais matavimais nustatyti triukšmo rodikliai yra objektyvūs duomenys apie kameroje buvusias sąlygas, todėl vertintini kartu su pareiškėjo paaiškinimais apie nuolatinį ventiliacijos ūžesį, trukdžiusį ilsėtis, miegoti ir užsiimti kasdiene veikla. Tarnybos argumentas dėl HN 33:2011 taikymo srities savaime nepaneigia nei šių matavimų rezultatų, nei jais patvirtinamos faktinės aplinkybės, kad kameroje veikusi vėdinimo sistema skleidė triukšmą. Tarnyba teigė, kad matavimai atlikti vėdinimo sistemai veikiant maksimaliu režimu, tačiau nepateikė konkrečių duomenų apie faktinį sistemos darbo režimą ir laiką ginčo laikotarpiu, kurie leistų paneigti pareiškėjo nusiskundimus. Atsižvelgiant į tai, kad tokie duomenys yra laisvės atėmimo vietos administracijos žinioje, jų nepateikimo pasekmės negali būti perkeliamos pareiškėjui. Vėlesnės grįžtamosios kontrolės duomenys papildomai patvirtina, kad triukšmo problema nebuvo vienkartinė.

Teisėjų kolegija daro išvadą, kad pirmosios instancijos teismas pagrįstai konstatavo Tarnybos (jos padalinio Šiaulių kalėjimo) neteisėtą neveikimą CK 6.271 straipsnio prasme: ginčo laikotarpiu nuo 2023 m. gruodžio 22 d. iki 2024 m. vasario 1 d. pareiškėjas buvo laikomas kameroje, kurioje vėdinimo sistemos keliamas triukšmas trikdė jo poilsį ir kasdienę veiklą, o Tarnyba nepateikė pakankamų duomenų, paneigiančių šių nusiskundimų pagrįstumą. Ši išvada grindžiama ginčo laikotarpį apibūdinančių įrodymų visuma. Po šio laikotarpio surašyti NVSC dokumentai vertinami kaip papildomi duomenys apie nustatytos problemos tęstinumą, o ne kaip savarankiškas pagrindas konstatuoti ankstesniu laikotarpiu padarytą pažeidimą.

Pirmosios instancijos teismas, įvertinęs sanitarinių mazgų įrengimą kamerose, kuriose pareiškėjas buvo laikomas nuo 2024 m. sausio 22 d. iki 2024 m. vasario 22 d., remdamasis kameros Nr. 2 fotonuotraukomis ir paties pareiškėjo paaiškinimais apie analogišką kameros Nr. 90 išplanavimą, nustatė, kad abiejose kamerose sanitarinis mazgas yra atskirtas nuo bendro kameros ploto aukštesne nei 1,5 m sienele, bet ne visiškai izoliuotas.

Teisėjų kolegija sprendžia, kad pirmosios instancijos teismas pagrįstai atmetė pareiškėjo teiginius dėl privatumo naudojantis sanitariniais įrenginiais pažeidimo. Pagal naujausią Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktiką, Šiaulių kalėjimo (anksčiau – tardymo izoliatoriaus) kamerų sanitarinių mazgų įrengimas, kai sanitariniai mazgai atskirti gerokai aukštesnėmis nei 1,5 m atitvarinėmis konstrukcijomis, o, nesant durų, uždengti nepermatoma užuolaida, užtikrina asmenų privatumą, t. y. tokios naudojimosi sanitariniais įrenginiais sąlygos laikytinos nepažeidžiančiomis asmens privatumo (žr., pvz., 2023 m. spalio 25 d. nutartį administracinėje byloje Nr. TA-558-789/2023, 2024 m. vasario 21 d. nutartį administracinėje byloje Nr. TA-39-1188/2024, 2026 m. spalio 14 d. nutartį administracinėje byloje Nr. TA-147-629/2026). Nagrinėjamu atveju pareiškėjas nurodė, kad kamerose sanitariniai mazgai yra atskirti nuo bendro kameros ploto, o Tarnybos pateiktos kameros Nr. 2 nuotraukos paneigia pareiškėjo teiginius, kad pareigūnai galėjo jį matyti per duryse įrengtą stebėjimo langelį ar įėję į kamerą (įėjimas į sanitarinį mazgą yra nukreiptas nuo kameros durų, nuo įėjimo į kamerą matyti tik durų aukščio OSB plokštė, o įrenginių išdėstymas kameroje nesudaro pagrindo išvadai, kad tarp sienos ir OSB plokštės yra reikšmingo dydžio tarpelis, per kurį pareiškėjas galėjo būti stebimas nuo kameros durų). Pareiškėjas skunde nurodė, kad kameros Nr. 90 išplanavimas buvo toks pat, ir apeliaciniame skunde atskirai neginčija pirmosios instancijos vertinimo, kad pareiškėjui naudojantis sanitariniu mazgu kameroje Nr. 90 nebuvo pažeistas jo privatumas.

Pirmosios instancijos teismas, tinkamai vadovaudamasis Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktika (paminėtos ir 2023 m. sausio 18 d. nutartis administracinėje byloje Nr. TA-332-624/2023, 2023 m. balandžio 26 d. nutartis administracinėje byloje Nr. TA-440-520/2023, 2023 m. liepos 26 d. nutartis administracinėje byloje Nr. TA-423-502/2023 ir kt.), taip pat nustatė, kad situacija, kai kameroje sanitarinis mazgas nėra visiškai atskirtas nuo gyvenamosios erdvės ir dėl to gyvenamojoje erdvėje tvyro nemalonus kvapas, ypač kai toje patalpoje gyvena keli asmenys, sanitariniame mazge nėra efektyvios oro šalinimo sistemos ir pan., yra nepriimtina visuomenėje, nesuderinama su humanizmo principu ir žemina asmens orumą. Pirmosios instancijos teismas pagrįstai konstatavo, kad šiuo aspektu Tarnybos (jos padalinio Šiaulių kalėjimo) veiksmai buvo neteisėti CK 6.271 straipsnio prasme.

Pirmosios instancijos teismas atmetė pareiškėjo teiginius dėl per mažo gyvenamojo ploto kamerose, nes nustatė, kad nuo 2023 m. gruodžio 22 d. iki 2024 m. vasario 1 d. pareiškėjas buvo apgyvendintas vienas kameroje Nr. 2, kurios plotas – 6,45 kv. m.

Teisėjų kolegija, atsakydama į pareiškėjo apeliacinio skundo argumentus dėl vienam asmeniui tenkančio gyvenamojo ploto kameroje apskaičiavimo, pažymi, kad vienam asmeniui tenkanti minimali ploto norma ginčui aktualiu laikotarpiu buvo įtvirtinta Tarnybos direktoriaus 2023 m. sausio 3 d. įsakyme Nr. V-15 „Dėl didžiausio

laisvės atėmimo vietose leidžiamų laikyti asmenų skaičiaus ir minimalaus ploto, tenkančio vienam asmeniui, nustatymo“, kurio 1.2.2 papunktyje nurodyta, kad vienam asmeniui tenkantis minimalus plotas negali būti mažesnis kaip 3,6 kv. m – asmenims, atliekantiems bausmę uždaro tipo sąlygomis.

Tiek Europos Tarybos Ministrų Komiteto 2006 m. sausio 11 d. rekomendacija Rec(2006)2-rev valstybėms narėms dėl Europos kalėjimų taisyklių (peržiūrėta ir pakeista 2020 m. liepos 1 d.), tiek Europos komiteto prieš kankinimą ir nežmonišką ar žeminantį elgesį ar baudimą (CPT) pozicija yra valstybėms narėms skirtos rekomendacijos dėl minimalių standartų, taikytinų laisvės atėmimo vietose. Šių dokumentų rekomendacinis pobūdis reiškia, kad vien nukrypimas nuo juose nurodytų ploto standartų savaime nelemia nacionalinės teisės ar Konvencijos pažeidimo konstatavimo. Tačiau tai nepaneigia šių standartų reikšmės vertinant konkrečias kalinimo sąlygas. Todėl pareiškėjo nurodytas CPT rekomenduojamas ne mažesnis kaip 6 kv. m gyvenamasis plotas vienvietėje kameroje, neįskaitant sanitarinio mazgo, vertintinas kartu su kitomis šios bylos aplinkybėmis.

Europos Žmogaus Teisių Teismo Didžioji kolegija 2016 m. spalio 20 d. sprendime byloje Muršić prieš Kroatiją (pareiškimo Nr. 7334/13, 136–137 p.) išaiškino, kad mažesnis kaip 3 kv. m vienam asmeniui tenkantis gyvenamasis plotas daugiavietėje kameroje sukelia stiprią Konvencijos 3 straipsnio pažeidimo prezumpciją. Šis teismas taip pat pažymėjo, kad vienviečių kamerų atveju gali kilti kitokių klausimų, kurie toje byloje nebuvo nagrinėjami (92 p.). Minėto sprendimo 114 punkte taip pat pažymėta, kad, apskaičiuojant asmeninę erdvę daugiavietėje kameroje, sanitarinio mazgo plotas neįskaičiuojamas, o baldų užimamas plotas įskaičiuojamas, tačiau svarbu įvertinti, ar asmuo galėjo normaliai judėti kameroje. Taigi vien aplinkybė, kad pareiškėjui teko daugiau kaip 3 kv. m gyvenamojo ploto, savaime neatsako į visus jo argumentus dėl laikymo vienvietėje kameroje sąlygų.

Nacionaliniai teisės aktai neįtvirtina reikalavimo vertinant, ar vienam asmeniui buvo užtikrinta minimali ploto norma – 3,6 kv. m, – neįskaičiuoti kameroje esančio sanitarinio mazgo ir kitų įrenginių užimamo ploto. Vis dėlto nacionalinės ploto normos laikymasis savaime neatleidžia teismo nuo pareigos įvertinti asmeniui realiai tekusią gyvenamąją erdvę ir jo nurodomus judėjimo suvaržymus. Šiuo aspektu reikšmingas kameros išplanavimas, sanitarinio mazgo ir baldų užimamas plotas, galimybė judėti kameroje, laikymo tokiomis sąlygomis trukmė ir kitų kalinimo sąlygų poveikis.

Teisėjų kolegija, atsižvelgdama į tai, kad pareiškėjas nurodytu laikotarpiu buvo laikomas vienas 6,45 kv. m ploto kameroje, konstatuoja, jog nacionalinėje teisėje įtvirtinta minimali 3,6 kv. m ploto norma nebuvo pažeista. Pareiškėjo nurodomas neatitikimas CPT rekomenduojamam vienvietės kameros dydžiui savaime nesudaro pagrindo konstatuoti savarankišką jo teisių pažeidimą dėl ploto. Tačiau pareiškėjo argumentai apie ribotą gyvenamąją erdvę ir judėjimo galimybes negali būti atmetami vien remiantis tuo, kad jam teko daugiau kaip 3 kv. m ploto. Šios aplinkybės vertinamos kartu su nustatytais triukšmo, apšvietimo ir iš sanitarinio mazgo sklindančio nemalonaus kvapo pažeidimais, sprendžiant dėl bendro kalinimo sąlygų poveikio ir neturtinės žalos atlyginimo.

Pirmosios instancijos teismas, nagrinėdamas pareiškėjo teiginius dėl per mažo apšvietimo kameroje, rėmėsi NVSC patikrinimų metu nustatytomis aplinkybėmis: NVSC 2024 m. vasario 9 d. atliko operatyviąją kontrolę ir konstatavo, kad Šiaulių kalėjimo gyvenamojoje patalpoje Nr. 2 nustatyta bendra dirbtinė apšvieta – 95 lx (neatitinka HN 134:2015 14 p. reikalavimų, pagal kuriuos gyvenamųjų patalpų bendra dirbtinė apšvieta turi būti ne mažesnė kaip 200 lx). Byloje nėra ginčo dėl šio pažeidimo.

Akcentuotina, kad neturtinė žala CK 6.250 straipsnio 1 dalyje yra apibrėžta kaip asmens fizinis skausmas, dvasiniai išgyvenimai, nepatogumai, dvasinis sukrėtimas, emocinė depresija, pažeminimas, reputacijos pablogėjimas, bendravimo galimybių sumažėjimas ir kita, teismo įvertinti pinigais. Neturtinės žalos dydis teismo nustatomas pagal reikšmingų kriterijų visumą. CK 6.250 straipsnio 2 dalyje įtvirtintas nebaigtinis tokių kriterijų

sąrašas: žalos pasekmės, žalą padariusio asmens kaltė, jo turtinė padėtis, padarytos turtinės žalos dydis bei kitos turinčios reikšmę bylai aplinkybės, taip pat sąžiningumo, teisingumo ir protingumo kriterijai.

Įrodinėjant neturtinę žalą, ypatingą reikšmę įgyja įrodomieji faktai, t. y. tokie faktai, kurie yra pagrindas logine seka daryti išvadą, jog egzistuoja kitas – materialiojo teisinio pobūdžio – faktas (nagrinėjamu atveju – neturtinės žalos padarymo faktas). Taigi įrodžius faktus, kurie neabejotinai turėtų lemti neigiamą poveikį nukentėjusiam asmeniui (neigiamus fizinius ar dvasinius išgyvenimus), gali būti konstatuotas ir neturtinės žalos padarymo faktas (žr., pvz., Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2008 m. balandžio 16 d. išplėstinės teisėjų kolegijos sprendimą administracinėje byloje Nr. A444-619/2008; Europos Žmogaus Teisių Teismo 2008 m. lapkričio 18 d. sprendimą byloje Savenkovas prieš Lietuvą (pareiškimo Nr. 871/02)).

Nagrinėjamu atveju pareiškėjui nuo 2023 m. gruodžio 22 d. iki 2024 m. vasario 1 d. teko gyventi kameroje, kurioje buvo per didelis ventiliacijos skleidžiamas triukšmas (viršijantis HN 33:2011 nustatytus dienos ir nakties ribinius dydžius), nuo 2024 m. sausio 22 d. iki 2024 m. vasario 22 d. teko gyventi kamerose, kuriose iš sanitarinio mazgo sklido nemalonus kvapas, ir nuo 2023 m. gruodžio 22 d. iki 2024 m. vasario 1 d. teko gyventi kameroje, kurioje nebuvo pakankamo apšvietimo (nustatyta 95 lx vietoj 200 lx). Teisėjų kolegijai nekyla abejonių, kad tokios aplinkybės pareiškėjui sukėlė nepatogumus, diskomfortą ir kitus neigiamus išgyvenimus, kurių jis nebūtų patyręs, jei būtų buvęs laikomas teisės aktų reikalavimus atitinkančiomis sąlygomis. Atsižvelgusi į tai, teisėjų kolegija sprendžia, kad nagrinėjamoje byloje egzistuoja visos valstybės civilinės atsakomybės sąlygos: neteisėti įstaigos veiksmai – tinkamų kalinimo sąlygų neužtikrinimas, žala – pareiškėjas dėl to patyrė nepatogumų ir diskomforto, bei tiesioginis priežastinis ryšys tarp neteisėtų veiksmų ir patirtos žalos (CK 6.271 str.).

Atlygintinos neturtinės žalos dydžio nustatymas yra teismo prerogatyva ir teismo funkcija yra patikrinti reikalavimo pagrįstumą bei, jei jis pripažįstamas pagrįstu, nuspręsti, kokia suma pinigais gali būti teisinga ir protinga satisfakcija padarytai žalai atlyginti, jei asmens teisės pažeidimo pripažinimas teismo sprendimu nėra pakankama ir teisinga satisfakcija už patirtą skriaudą. Neturtinės žalos atlyginimas pinigais priteisiamas, jeigu konkrečiu atveju nustatoma, kad teisės pažeidimo pripažinimo nepakanka pažeistai teisei apginti (žr., pvz., Europos Žmogaus Teisių Teismo 2003 m. lapkričio 6 d. sprendimą byloje Meilus prieš Lietuvą (pareiškimo Nr. 53161/99); Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2025 m. birželio 25 d. nutartį administracinėje byloje Nr. TA-187-602/2025).

Kaip minėta, pirmosios instancijos teismas priteisė pareiškėjui iš atsakovo Lietuvos valstybės, atstovaujamos Tarnybos, 200 Eur neturtinei žalai atlyginti už ventiliacijos skleidžiamą triukšmą nuo 2023 m. gruodžio 22 d. iki 2024 m. vasario 1 d., 150 Eur neturtinei žalai atlyginti už sanitarinio mazgo skleidžiamą blogą kvapą nuo 2024 m. sausio 22 d. iki 2024 m. vasario 22 d. ir pripažino, kad nuo 2023 m. gruodžio 22 d. iki 2024 m. vasario 1 d. buvo pažeista pareiškėjo teisė į tinkamą apšvietimą. Iš viso pareiškėjui priteista 350 Eur neturtinės žalos atlyginimo.

Teisėjų kolegija, atsižvelgdama į pareiškėjo subjektinės teisės pažeidimo trukmę, pobūdį ir mastą (apie 1,5 mėn. kameroje buvo per didelis ventiliacijos skleidžiamas triukšmas ir per maža dirbtinė apšvieta, apie 1 mėn. kameroje tvyrojo nemalonus kvapas iš sanitarinio mazgo), tokių laisvės atėmimo bausmės atlikimo sąlygų kumuliatyvų poveikį pareiškėjui, pareiškėjo patirto diskomforto dydį ir kitas byloje nustatytas aplinkybes, sprendžia, kad pirmosios instancijos teismo priteista bendra 350 Eur neturtinės žalos atlyginimo suma nėra neproporcinga. Nors byloje nepakanka duomenų nustatyti priežastinį ryšį tarp netinkamų kalinimo sąlygų ir pareiškėjo nurodomo sveikatos pablogėjimo, tai nepaneigia dėl nustatytų pažeidimų patirtų nepatogumų ir neigiamų išgyvenimų. Vertinant jų mastą, reikšminga tai, kad triukšmas buvo nustatytas ir naktį, dirbtinė apšvieta nesiekė pusės privalomo dydžio, o dalį laikotarpio šie pažeidimai sutapo su iš sanitarinio mazgo sklindančiu nemaloniu kvapu. Kitose bylose už atskirus kalinimo sąlygų pažeidimus priteistos sumos negali būti

mechaniškai perkeliamos į šią bylą, neatsižvelgiant į pažeidimų visumą. Įvertinusi šias aplinkybes, teisėjų kolegija nenustato pagrindo nei mažinti, nei didinti priteistą bendrą atlyginimą. Pirmosios instancijos teismo pripažintas teisės į tinkamą apšvietimą pažeidimas, vertinamas kartu su priteistu piniginiu atlyginimu, šiuo atveju sudaro pakankamą pareiškėjo teisių gynimo priemonių visumą.

Teisėjų kolegija pažymi, kad pirmosios instancijos teismas panaikino Šiaulių kalėjimo 2024 m. sausio 16 d. atsakymą Nr. SN-24-34 ir Tarnybos 2024 m. vasario 8 d. atsakymą Nr. 2S-485 bei įpareigojo Šiaulių kalėjimą iš naujo išnagrinėti pareiškėjo 2023 m. gruodžio 8 d. skundą, įskaitant klausimą dėl jo persiuntimo pagal kompetenciją. Tarnyba apeliaciniame skunde neginčija šios pirmosios instancijos teismo sprendimo dalies. Kadangi pagrindo peržengti apeliacinių skundų ribas nenustatyta, ši pareiškėjui palanki pirmosios instancijos teismo sprendimo dalis paliekama nepakeista.

Pirmosios instancijos teismas netenkino pareiškėjo skundo reikalavimų panaikinti Šiaulių kalėjimo 2024 m. vasario 1 d. atsakymą Nr. SN-24-91, Tarnybos 2024 m. vasario 15 d. atsakymą Nr. 1S-1122 ir Tarnybos 2024 m. vasario 20 d. atsakymą Nr. 1S-1183 bei įpareigoti Šiaulių kalėjimą ir Tarnybą iš naujo išnagrinėti pareiškėjo raštus, į kuriuos buvo pateikti skundžiami atsakymai. Pareiškėjas apeliaciniame skunde nesutinka su šia pirmosios instancijos teismo sprendimo dalimi.

Nustatyta, kad pareiškėjas 2024 m. sausio 28 d. (užregistruota 2024 m. sausio 30 d. Nr. NPS-24-876) kreipėsi į Šiaulių kalėjimą su prašymu elektroninių ryšių priemonėmis išsiųsti jo skundą į Regionų administracinio teismo Kauno rūmus kartu su prie skundo pridėtais priedais.

Šiaulių kalėjimas 2024 m. vasario 1 d. atsakyme Nr. SN-24-91 nurodė, kad pareiškėjas prašomus išsiųsti dokumentus pateikė popierine forma, juos nuskenavus bendras failų dydis sudarė 50 MB, tačiau Lietuvos kalėjimų tarnybos elektroninio pašto sistema leidžia išsiųsti iki 5–10 MB dydžio siuntas, todėl visų dokumentų vienu elektroniniu laišku išsiųsti neįmanoma; pareiškėjo prašymas negali būti tenkinamas, kadangi negautas prašymas su įsipareigojimu sumokėti už pateiktų dokumentų skaitmenizavimą, o pareiškėjui netaikomos lengvatos; be to, nurodyta, kad net ir gavus apmokėjimą dokumentai negalėtų būti išsiųsti elektroniniu paštu dėl jų dydžio. Pareiškėjas informuotas apie skaitmenizuotų dokumentų siuntimo būdus ir kainas, galimybę pateikti prašymą su įsipareigojimu sumokėti už dokumentų skaitmenizavimą, taip pat apie galimybę paštu siųsti neribotą kiekį laiškų.

Pareiškėjas 2024 m. sausio 31 d. skundu (užregistruotas 2024 m. vasario 2 d. Nr. 2G-259) kreipėsi į Tarnybą dėl Šiaulių kalėjimo atsisakymo elektroninių ryšių priemonėmis išsiųsti jo skundą, nurodydamas, kad 2024 m. sausio 31 d. Šiaulių kalėjimo pareigūnai nepagrįstai, pažeisdami BVK 41 straipsnyje įtvirtintas pareiškėjo teises, atsisakė išsiųsti ir grąžino jam skundą, skirtą teismui, ir prašymą, skirtą Pravieniškių 1-ajam kalėjimui, ir pareiškėjui neaišku, kuo grindžiamas šis atsisakymas ir kodėl reikalaujama sumokėti pinigus; pareiškėjas prašė įpareigoti Šiaulių kalėjimą nedelsiant vykdyti ir priimti jo prašymus bei juos išsiųsti pagal nurodytus adresatus, taip pat pripažinti, jog Šiaulių kalėjimo pareigūnė („auklėtoja L.“) pažeidė jo teises, elgėsi nepagrįstai ir neteisėtai.

Tarnyba 2024 m. vasario 15 d. atsakyme Nr. 1S-1122 nurodė, kad pareiškėjas Šiaulių kalėjimo administracijai pateikė popierinius dokumentus, skirtus išsiųsti el. ryšio priemonėmis, kurių bendra apimtis, neįskaitant prašymo, buvo 40 puslapių, o nuskenavus visus dokumentus bendra skaitmeninio dokumento apimtis sudarė 50 MB, tačiau tokios didelės apimties dokumento išsiųsti el. paštu neįmanoma dėl ribotų techninių galimybių; peržiūrėjus pareiškėjo Šiaulių kalėjime esančią asmeninę banko sąskaitą nustatyta, jog pareiškėjas gali susimokėti už norimą paslaugą, todėl Šiaulių kalėjimo Resocializacijos skyriaus specialistė L. A. 2024 m. sausio 21 d. 13 val. 10 min. informavo pareiškėją apie jo dokumentų išsiuntimo tvarką, BVK 41 straipsnio 1 dalyje numatytas nuteistųjų teises ir kt.; Tarnyba skundo nagrinėjimo metu nenustatė, kad Šiaulių kalėjimo Resocializacijos skyriaus specialistė L. A. netinkamai vykdė savo tarnybines pareigas, ir konstatavo, jog pareiškėjo

skundas dėl Šiaulių kalėjimo atsisakymo išsiųsti jo skundą yra nepagrįstas.

Pagal BVK 41 straipsnį nuteistieji turi teisę siųsti ir gauti neribotą kiekį laiškų (1 d.). Laiškų siuntimo išlaidas apmoka patys nuteistieji, o nuteistiesiems, kurie to pageidauja, laisvės atėmimo vietų įstaiga sudaro sąlygas į advokatą, valstybės ir savivaldybių institucijas ir tarptautines organizacijas, kurių jurisdikciją ar kompetenciją priimti Lietuvoje bausmes atliekančių nuteistųjų pareiškimus yra pripažinusi Lietuvos Respublika, kreiptis elektroninių ryšių priemonėmis (3 d.).

Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos (dabar – Tarnyba) direktoriaus 2018 m. lapkričio 28 d. įsakymu Nr. V-519 patvirtinto Dokumentų kopijų parengimo Kalėjimų departamente prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos išlaidų atlyginimo tvarkos aprašo (ginčo laikotarpiu galiojusi redakcija) 5 punkte nustatyta, kad oficialaus dokumento kopija rengiama tik pareiškėjui iš anksto atlyginus Kalėjimų departamentui išlaidas už jos parengimą ir pateikus atlyginimą patvirtinančius dokumentus. Aprašo 7 punkte nustatyti šie dokumentų kopijų atlyginimo dydžiai: 7.1. vienas A4 formato lapas – 0,07 Eur; 7.2. vienas A5 formato lapas – 0,05 Eur; 7.3. vienas A3 formato lapas – 0,11 Eur; 7.4. 1 MB ir mažesnio dydžio skaitmeninio formato dokumentai – 0,28 Eur ir už kiekvienus papildomus 200 MB duomenų – po 0,01 Eur. Jeigu rengiant dokumentų kopijas reikia skaitmenizuoti dokumentus, prie 7.1–7.4 papunkčiuose nurodytų skaitmeninio formato dokumentų atlyginimo sumos pridedama po 0,06 Eur už kiekvieno lapo skaitmenizavimą (8 p.). Šio aprašo 9 punkte įtvirtinta, kad skaitmeninio formato dokumentai, neviršijantys 5 MB, gali būti teikiami elektroniniais ryšiais arba įrašomi į laikmeną, kurios kaina pridedama prie atlygio už 7.1–7.4 papunkčiuose nurodytų skaitmeninio formato dokumentų parengimą. Skaitmeninio formato dokumentai, viršijantys 5 MB, teikiami tik laikmenoje. Pagal šio aprašo 10 punktą dokumentų kopijos (iki 5 lapų) parengiamos nemokamai pareiškėjams, gaunantiems socialinę pašalpą Lietuvos Respublikos piniginės socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams įstatymo nustatyta tvarka ir pateikusiems atitinkamą tai patvirtinantį dokumentą.

Pirmosios instancijos teismas, vertindamas Šiaulių kalėjimo 2024 m. vasario 1 d. atsakymo Nr. SN-24-91 ir Tarnybos 2024 m. vasario 15 d. atsakymo Nr. 1S-1122 pagrįstumą ir teisėtumą, atsižvelgdamas į nustatytas faktines aplinkybes ir Dokumentų kopijų parengimo Kalėjimų departamente prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos išlaidų atlyginimo tvarkos aprašo nuostatas, pažymėjo, kad pareiškėjas buvo informuotas apie laiškų siuntimo išlaidų apmokėjimo tvarką, taip pat apie galimybę siųsti laiškus registruotu paštu, tačiau byloje nėra duomenų, kad pareiškėjas iš pradžių mėgino dokumentus išsiųsti registruotu paštu. Į bylą pateikti dokumentai nepatvirtino pareiškėjo teiginių, jog jis ginčui aktualiu laikotarpiu buvo nemokus: iš pinigų apskaitos žiniaraščio už laikotarpį nuo 2023 m. rugsėjo 22 d. iki 2024 m. kovo 18 d. matyti, kad pareiškėjo pinigų likutis – 4,37 Eur, o 2024 m. sausio 12 d. ir 2024 m. sausio 30 d. pareiškėjas mokėjo už kopijas. Be to, teismas nurodė, kad pareiškėjas skundą su priedais išsiuntė teismui paštu. Pirmosios instancijos teismas konstatavo, kad pareiškėjas turėjo galimybę išsiųsti teismui dokumentus paštu, susimokėdamas Šiaulių kalėjimo administracijai už dokumentų kopijas. Pirmosios instancijos teismas padarė išvadą, kad pareiškėjui į jo skundus buvo atsakyta laikantis teisės aktų reikalavimų, Šiaulių kalėjimo 2024 m. vasario 1 d. atsakymas Nr. SN-24-91 ir Tarnybos 2024 m. vasario 15 d. atsakymas Nr. 1S-1122 yra pagrįsti teisės aktų nuostatomis, aiškūs ir motyvuoti, todėl nėra pagrindo juos panaikinti.

Teisėjų kolegijos vertinimu, pirmosios instancijos teismas tinkamai įvertino Šiaulių kalėjimo 2024 m. vasario 1 d. atsakymo Nr. SN-24-91 ir Tarnybos 2024 m. vasario 15 d. atsakymo Nr. 1S-1122 pagrįstumą ir teisėtumą. Pareiškėjo argumentas, kad jis neprašė dokumentų kopijų ar jų skaitmenizavimo, nepaneigia šių veiksmų būtinybės vykdant jo prašymą dokumentus išsiųsti elektroninių ryšių priemonėmis. Pareiškėjas neginčija aplinkybės, kad jis prašomus išsiųsti dokumentus pateikė popierine forma, todėl, norint juos išsiųsti elektroninių ryšių priemonėmis, juos neišvengiamai reikėjo skaitmenizuoti. Šiaulių kalėjimo darbuotojai skaitmenizavo šiuos dokumentus (t. y. padarė skaitmenines kopijas), bet pareiškėjas neįsipareigojo sumokėti ir nesumokėjo

mokesčio už dokumentų skaitmenizavimą. Aplinkybė, kad dokumentai faktiškai jau buvo skaitmenizuoti, savaime nesuteikė pareiškėjui teisės šią paslaugą gauti nemokamai. Pareiškėjo siūlomas dokumentų išsiuntimas keliais elektroniniais laiškais taip pat savaime nepašalino pareigos sumokėti už jų skaitmenizavimą. BVK 41 straipsnio 3 dalyje nustatyta pareiga sudaryti nuteistiesiems sąlygas kreiptis į valstybės institucijas elektroninių ryšių priemonėmis savaime nereiškia, kad visos tam reikalingos dokumentų parengimo paslaugos turi būti teikiamos nemokamai.

Be to, šiuo atveju pareiškėjui buvo nurodyta galimybė sumokėti mokestį už dokumentų skaitmenizavimą, taip pat išaiškinti alternatyvūs dokumentų pateikimo būdai (laikmena, paštas). Kaip minėta, BVK 41 straipsnio 3 dalyje įtvirtinta pareiga sudaryti sąlygas kreiptis elektroninių ryšių priemonėmis nereiškia pareigos laisvės atėmimo vietos lėšomis skaitmenizuoti nuteistojo popierinius dokumentus. Pareiškėjo teisė kreiptis į teismą nebuvo apribota: jam išaiškinta galimybė dokumentus siųsti paštu, o bylos duomenimis, šioje byloje nagrinėjamas jo skundas su priedais per Šiaulių kalėjimą išsiųstas teismui paštu ir priimtas nagrinėti. Pareiškėjo nurodyta aplinkybė, kad skundas teismo priimtas be papildomų kopijų, šios išvados nepaneigia, nes ginčas kilo ne dėl kopijų, o dėl dokumentų skaitmenizavimo, būtino juos siunčiant elektroninių ryšių priemonėmis. Atsižvelgiant į tai, pareiškėjo teiginiai dėl Šiaulių kalėjimo 2024 m. vasario 1 d. atsakymo Nr. SN-24-91 ir Tarnybos 2024 m. vasario 15 d. atsakymo Nr. 1S-1122 neteisėtumo bei BVK 41 straipsnio 1 dalyje įtvirtintų pareiškėjo teisių pažeidimo buvo pagrįstai atmesti.

Pareiškėjas 2024 m. sausio 29 d. (užregistruota 2024 m. vasario 2 d. Nr. 2G-262) kreipėsi į Tarnybą su skundu, kuriame nurodė, jog 2023 m. gruodžio mėn. „trečioje dekadoje“ kreipėsi į Šiaulių kalėjimą su raštais dėl spintelės ir iškvietimo sistemos įrengimo, veidrodžio pakabinimo, sieninės pakabos rankšluosčiui tualete įrengimo, tačiau šie darbai nepadaryti, o pareiškėjas negavo atsakymo apie priežastis, dėl kurių jo prašymai nevykdomi; pareiškėjas pagal tikėjimą nevalgo kiaulienos, tačiau ji jam tiekiama, o jis negauna atsakymo dėl šios situacijos; naktį iš 2023 m. gruodžio 24 d. į 25 d. buvo triukšmaujama, trukdoma miegoti, tačiau pareiškėjas negavo atsakymo dėl šios situacijos.

Iš Tarnybos 2024 m. vasario 20 d. atsakymo Nr. 1S-1183 matyti, kad Tarnyba, įvertinusi Tarnybos Turto valdymo skyriaus inžinieriaus pažymą Nr. LV-7364, Šiaulių kalėjimo 2024 m. sausio 30 d. raštą Nr. SN-24-77, nustatė, jog Šiaulių kalėjime nuo 2023 m. gruodžio 1 d. iki 2024 m. sausio 31 d. užregistruoti 6 pareiškėjo reikalavimai dėl kameros Nr. 2 įrengimo: dėl šoninės pertvaros ir sieninės pakabos įrengimo, lentynos prisukimo – darbai atlikti 2024 m. sausio 3 d.; dėl veidrodžio prisukimo – darbai atlikti 2023 m. gruodžio 28 d.; dėl sanitarinio mazgo atitvėrimo nuo kameros – darbai atlikti 2024 m. sausio 8 d.; pareiškėjo prašymas dėl iškvietimo sistemos įrengimo nebuvo gautas; pareiškėjas 2023 m. rugsėjo 19 d. pateikė atsisakymą valgyti kiaulieną, todėl jis yra įtrauktas į vegetarinio maitinimo sąrašą; pareiškėjas nėra pateikęs skundo dėl maitinimo, o faktinių duomenų, kad pareigūnai ir darbuotojai netinkamai atliko savo pareigas ir pažeidė nuteistųjų (suimtųjų) maitinimo organizavimo procedūras, nenustatyta; pareiškėjui rekomenduota maitinimo metu nedelsiant kreiptis į pareigūnus, kurie prireikus gali iškviesti už maitinimo organizavimą atsakingus asmenis, kadangi priešingu atveju Tarnyba neturės objektyvios galimybės patikrinti galimo nusižengimo aplinkybių; Šiaulių kalėjime gautas pareiškėjo 2023 m. gruodžio 25 d. skundas dėl triukšmo kameroje Nr. 3 (gretimoje kameroje; užregistruotas 2023 m. gruodžio 27 d. Nr. NPS-24-9501), o Šiaulių kalėjimo atsakymas pateiktas 2024 m. sausio 30 d. raštu Nr. SN-24-77, t. y. praėjus 23 darbo dienoms, nesilaikant VAĮ 10 straipsnio 4 dalyje įtvirtinto termino; konstatuota, kad tik pareiškėjo skundo dalis dėl atsakymo į skundą (dėl triukšmo) nepateikimo per VAĮ nustatytą terminą yra pagrįsta, todėl Tarnyba rekomendavo Šiaulių kalėjimo viršininkui nagrinėjant nuteistųjų (suimtųjų) prašymus ir skundus vadovautis VAĮ nustatytais terminais.

Pirmosios instancijos teismas, remdamasis byloje pateiktais dokumentais, atmetė pareiškėjo teiginius, kad pastarasis Tarnybos atsakymas yra grindžiamas pažymomis, kuriose nurodyta tikrovės neatitinkanti informacija,

nes jokie darbai nebuvo atlikti. Pirmosios instancijos teismas nurodė, kad Tarnyba išsamiai įvertino pareiškėjo skundo aplinkybes, o teismui buvo pateikti atsakymai ir pažymos, iš kurių matyti, jog buvo tinkamai sureaguota į pareiškėjo prašymus, darbai įvykdyti, todėl, išskyrus Tarnybos jau pripažintą atsakymo į skundą dėl triukšmo termino praleidimą, nebuvo pagrindo konstatuoti, kad institucija neatsakė į pareiškėjo kreipimusis ir nereagavo į jo prašymus.

Pareiškėjas apeliaciniame skunde deklaratyviai teigia, kad byloje esančiuose dokumentuose (pažymose) yra nurodyta tikrovės neatitinkanti informacija, todėl šie dokumentai turėtų būti atmesti kaip melagingi. Apeliacinės instancijos teismui nebuvo pateikti jokie konkretūs, objektyvūs duomenys, sudarantys pagrindą abejoti Tarnybos 2024 m. vasario 20 d. atsakyme Nr. 1S-1183 ir teismui pateiktuose dokumentuose nurodytos informacijos teisingumu. Teisėjų kolegija nenustatė pagrindo išvadai, kad pirmosios instancijos teismas netinkamai vertino byloje esančius įrodymus ir neteisingai nustatė bylos faktines aplinkybes, todėl pareiškėjo argumentai dėl šios pirmosios instancijos teismo sprendimo dalies atmestini.

Apibendrindama išdėstytus motyvus, teisėjų kolegija sprendžia, kad pirmosios instancijos teismas priėmė iš esmės teisėtą ir pagrįstą sprendimą, kurio panaikinti ar pakeisti apeliaciniuose skunduose nurodytais argumentais nėra pagrindo. Todėl pareiškėjo ir Tarnybos apeliaciniai skundai atmetami, o pirmosios instancijos teismo sprendimas paliekamas nepakeistas.

Rezoliucinė dalis

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 144 straipsnio 1 dalies 1 punktu, teisėjų kolegija

nutaria:

Pareiškėjo E. V. ir atsakovo bei Lietuvos valstybės atstovo Lietuvos kalėjimų tarnybos apeliacinius skundus atmesti.

Regionų administracinio teismo 2025 m. liepos 2 d. sprendimą palikti nepakeistą.

Nutartis neskundžiama.

Teisėjai Ričardas Piličiauskas
Egidijus Šileikis
Skirgailė Žalimienė